

УДК 027.7:004.774](477-25)КНУ

Марина Назаровець,
керівник Служби інформаційного моніторингу
Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Використання офіційної назви установи для репрезентації університету в системі Google Академія

У роботі представлено результати аналізу використання науковцями Київського національного університету імені Тараса Шевченка офіційної назви установи та інституційної електронної пошти для реєстрації індивідуальних профілів у базі даних Google Академія та вплив цих даних на відображення у системі установи загалом. Проаналізовано основні причини, через які профілі науковців не потрапляють до загальної групи профілів університету, та запропоновано можливі рішення для виправлення ситуації.

Ключові слова: офіційна назва установи, профіль науковця, інституційна електронна пошта, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Google Академія.

Вступ. Поява Інтернету зумовила зміну шляхів пошуку та використання інформації, а набір інноваційних технологій "Web 2.0" дав змогу індивіду стати не лише її споживачем, а й виробником. Сьогодні відносно прості у використанні онлайн-інструменти зі значним потенціалом для наукової комунікації допомагають ученим повідомляти про власні дослідження та їх результати швидше, ширше та ефективніше, ніж раніше.

Оскільки наукова репутація є головною ознакою успіху в академічній діяльності як на індивідуальному, так і на інституційному рівнях [1], здатність адекватно використовувати результати технологічного розвитку, інформацію та знання стало основною конкурентною перевагою у сучасному суспільстві. Репутаційними платформами для дослідників є онлайн-ресурси, завдяки яким науковці можуть інформувати колег та інші зацікавлені сторони про результати власних досліджень, відслідковувати їхній вплив, обмінюватися знаннями та даними, підтримувати зворотний зв'язок тощо. Різноманітні спеціалізовані системи, кількість яких у світі постійно зростає, пропонують нескладні у використанні інструменти самостійного створення інтернет-профілів для самопрезентації як окремих дослідників, так і наукових організацій [2].

Одним із найважливіших чинників адекватної самопрезентації наукової установи у спеціалізованих системах і базах даних є використання її членами офіційної назви установи при створенні індивідуальних профілів та у супровідній інформації до публікацій результатів досліджень у наукових журналах і репозитаріях, доповідях конференцій. Такою установою

може бути актуальне місце роботи чи навчання автора, організація, що фінансує дослідження тощо. Зазвичай учений добровільно та самостійно вирішує питання про належність до певної установи (або установ). Правильне використання належності до установи, з одного боку, дає змогу краще ідентифікувати автора, з другого — сприяє виконанню точніших наукометричних розрахунків результатів наукової діяльності.

Мета статті — дослідити репрезентацію установи через використання її представниками офіційної назви та інституційної електронної пошти для реєстрації індивідуальних профілів у спеціалізованих онлайн-ресурсах на прикладі представлення Київського національного університету імені Тараса Шевченка у базі даних Google Академія. Проаналізувати основні причини, через які профілі науковців не потрапляють до загальної групи профілів установи, та запропонувати можливі рішення для виправлення ситуації.

Вклад основного матеріалу. Одна з найпопулярніших у дослідницькому світі систем Google Академія (Google Scholar; <https://scholar.google.com.ua>) не лише забезпечує вільний безкоштовний доступ до пошуку наукової інформації, а й дає дослідникам змогу створювати власні профілі з переліком публікацій для демонстрації академічних досягнень у швидкий та ефективний спосіб. Цю систему часто розглядають як альтернативу чи доповнення до комерційних баз даних Web of Science (Clarivate Analytics) та Scopus (Elsevier). Її вважають однією з найбільших науково-бібліографічних баз даних (згідно з одним із підрахунків, 2014 року вона охоплювала майже 160 млн документів) [3]. Для прикладу, у Scopus міститься 60 млн записів [4].

Сервіс Google Академія стартував у листопаді 2004 року та відразу привернув увагу бібліотекарів і фахівців у галузі інформації завдяки значному потенціалу безкоштовного онлайн-пошуковика наукової літератури з широкого спектра предметних галузей. На відміну від традиційної версії системи Google, яка дає змогу здійснювати пошук інформації серед усіх загальнодоступних веб-сторінок, Google Академія отримує записи із трьох джерел: використовує власний алгоритм для виявлення в мережі загальнодоступних веб-документів, котрі можна визначити як наукові, через їхній зміст і формат: журнальні статті, препринти, дисертації тощо; контент, який за домовленістю надають видавництва, наукові товариства, постачальники баз даних і наукові установи; цитати зі списків літератури документів, отримані за допомогою перших двох методів.

У липні 2011 року в Google Академії репрезентовано додатковий інструмент "Бібліографічні посилання Google Академія" (Google Scholar Citations) для створення і редагування особистих профілів авторів, за допомогою якого дослідники можуть самостійно позначати авторство для власних публікацій, що індексуються системою, видаляти дублікати записів та виправляти інші системні помилки, відслідковувати цитування. У профілі автора також з'явилася можливість обраховувати найпростіші наукометричні показники: h-індекс та i10-індекс.

Зважаючи на нинішню ситуацію в Україні у галузях соціогуманітарних наук, фахівцям яких складно представляти результати власних досліджень у виданнях, що індексуються авторитетними комерційними базами даних (Scopus і Web of Science), науковці часто послуговуються доступними інструментами сервісу Google Академія [5]. Проте численні дослідження виявили чимало недоліків, через які використовувати цю систему для отримання наукометричних показників потрібно вкрай обережно [6; 7]. Оскільки бібліографічна інформація надходить до бази даних із найрізноманітніших джерел, не завжди можлива її формальна інтеграція; негативним чином впливає на авторитетність системи брак контролю за її вмістом, на противагу суворому відбору контенту до комерційних баз; маніпулювання даними через вільний доступ до їхнього редагування недобросовісних користувачів тощо.

Проте система залишається популярним засобом пошуку наукових джерел і поширення інформації про дослідника та поле його фахових зацікавлень, налагодження надійного зв'язку між автором та його творами разом з іншими вільнодоступними онлайн-ресурсами для самопрезентації (ORCID, ReserchGate тощо).

Google Академію також використовують і для презентації установи. Система автоматично групує профілі дослідників, які зазначили в них належність до певної установи, вживаючи її офіційну назву, підтвердили це через офіційну поштову скриньку в домені установи та зробили власний профіль загальнодоступним. Ці групи профілів авторів установи, зокрема, використовуються для обрахунку світового

рейтингу університетів Top Universities by Google Scholar Citations від дослідницької групи Cybermetrics Lab, для подальшої його інтеграції до рейтингу Webometrics Ranking of World Universities [8].

Від листопада 2015 року для дослідження представлення науковців Київського національного університету імені Тараса Шевченка в Інтернеті фахівці Служби інформаційного моніторингу Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича розпочали первинний моніторинг наявності профілів дослідників у світових реєстрах унікальних ідентифікаторів авторів та у спеціалізованих соціальних мережах. Пошук відбувався згідно з інформацією про склад кафедр, яка доступна на офіційних сайтах факультетів та у базі "Наукові публікації університету" (<http://dsr.univ.kiev.ua/pub>) у таких онлайн-ресурсах: Google Академія, Scopus, ResearcherID, ORCID, ResearchGate та Academia.edu. Для пошуку прізвища й імена дослідників транслітерувались у різний спосіб [9]. В окремих випадках пошук також відбувався за назвами наукових творів з доробку дослідника. До травня 2017 року у системі Google Академія було знайдено 512 профілів серед майже 3200 науковців університету (у тому числі співробітників, студентів та аспірантів).

Для вивчення репрезентації установи через профілі дослідників у квітні—травні 2017 року спеціалісти Служби також провели аналіз автоматично створеної системою Google Академія групи профілів представників Київського національного університету імені Тараса Шевченка, яка відображається у системі під назвою "Taras Shevchenko National University of Kyiv" (https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_or_g&hl=uk&org=1684830656360069140). Було з'ясовано, що до неї зараховано лише 284 профілі науковців університету з 512, знайдених під час попереднього моніторингу, тобто лише 55,5% загальної кількості.

У результаті дослідження встановлено, що до групи профілів авторів університету системою зараховано профілі дослідників, в яких зазначено назву організації винятково як:

- *Taras Shevchenko National University of Kyiv*;
- *Taras Shevchenko National University*;
- *Київський національний університет імені Тараса Шевченка* (офіційна назва установи українською мовою не створює у профілі дослідника гіперпосилання, за котрим можна перейти до загальної групи профілів університету, проте за цієї умови профілі до групи зараховуються).

Назву підтверджено через електронні адреси лише у доменах:

- *univ.kiev.ua* (у тому числі *chem.univ.kiev.ua*, *library.univ.kiev.ua*, *mail.univ.kiev.ua*, *observ.univ.kiev.ua*, *soc.univ.kiev.ua*);
- *univ.net.ua*.

Майже половина профілів авторів, які репрезентують університет, не потрапляють до загальної групи профілів установи через недотримання при реєстрації однієї чи обох наведених вимог.

У 100 профілях (19,5% загальної кількості знайдених профілів) вжито назву університету, яка від-

різняється від офіційної (українською чи англійською мовами): скорочено, переставлено місцями слова, використано абрєвіатуру назви, вжито не у називному відмінку або перекладено іноземними мовами. Перешкодою для занесення до загальної групи також є вживання в англійській назві університету назви міста *Kiev* замість *Kyiv*.

Власники 80 (15,6%) профілів не підтвердили належності до будь-якої установи за допомогою електронної адреси.

Для підтвердження 83 (16,2%) профілів було використано електронні скриньки, які не належать до доменів університету. Отже, навіть за умови правильного написання офіційної назви установи ці профілі авторів до загальної групи профілів не зараховуються.

Окрему групу, 76 (14,8%), становлять профілі дослідників, які зазначили належність до іншої науково-дослідної установи або не вказали жодної назви. Кількість цих профілів є умовною, оскільки складно однозначно встановити особу власника профілю за наявністю обмежених даних про нього.

Найактивніше представляють результати наукової діяльності у системі Google Академія представники економічного факультету університету: 153 профілі, що становить 29,9% загальної кількості знайдених профілів науковців. 144 (94%) із них зараховано до загальної групи профілів установи завдяки дотриманню вимог щодо їх правильного заповнення. Ця кількість становить 50,7% профілів представників усіх підрозділів, які увійшли до загальної групи профілів університету в сервісі Google Академія.

Висновки. Оскільки процес створення та підтримки профілю у системі Google Академія є добровільним та найчастіше відбувається винятково з ініціативи дослідника, а також через те, що доступ до редагування власних профілів є лише у авторів, швидко вплинути на ситуацію репрезентації установи у системі доволі складно. Проте позитивним моментом є наявність у власників профілів можливості самостійно редагувати ці дані у будь-який момент, що не так просто здійснити, приміром, у профілях Scopus, які створюються автоматично і потребують звернення до служби підтримки із проходженням процедури підтвердження та обмеженням інформації, яку дозволено редагувати.

Для виправлення відомостей у вже створених профілях як у Google Академії, так і в інших ресурсах для ідентифікації авторів, а також для використання належності до установи із зазначенням її офіційної назви в майбутньому при поданні матеріалів до друку, у доповідях конференцій, при створенні профілів та ідентифікаторів у спеціалізованих системах пропонуємо такі рішення:

— проведення інформаційних заходів для дослідників щодо важливості використання офіційної назви установи з метою кращої ідентифікації, репрезентації та точнішого аналізу наукової діяльності як авторів, так і установи, яку вони представляють;

— індивідуальна допомога спеціалістів наукової бібліотеки або іншого підрозділу установи під час створення профілів дослідників у різноманітних сервісах;

— створення умов для використання працівниками електронних скриньок у доменах установи;

— використання офіційної назви університету може слугувати обов'язковою умовою для преміювання за публікаційну активність [10];

— керівництво установи також може ухвалювати офіційні розпорядження про рекомендовану чи обов'язкову реєстрацію профілів науковців установи у різноманітних онлайн-сервісах з дотриманням вимог щодо використання даних про належність до установи [11; 12].

Список використаної літератури

1. Merton R. K. The Matthew effect in science / R. K. Merton // *Science*. — Vol. 159, Iss. 3810. — 1968. — P. 56—63. — Mode of access: http://www.unc.edu/~fbaum/teaching/PLSC541_Fall06/Merton_Science_1968.pdf. — Title from the screen.

2. *Innovations in Scholarly Communication* / Bianca Kramer, Jeroen Bosman. — Mode of access: <https://101innovations.wordpress.com>. — Title from the screen.

3. Orduña-Malea E. About the size of Google Scholar: playing the numbers / Enrique Orduña-Malea, Juan Manuel Ayllón, Alberto Martín-Martín, Emilio Delgado López-Cózar. — *EC3 Working Papers*, 18: 23. — July 2014. — Mode of access: <https://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1407/1407.6239.pdf>. — Title from the screen.

4. *Scopus Content Coverage Guide* / Elsevier B. V. — 2016. — Mode of access: https://www.elsevier.com/_data/assets/pdf_file/0007/69451/scopus_content_coverage_guide.pdf. — Title from the screen.

5. Старостіна А. О. Управління ризиками фінансування грантових проектів соціально-гуманітарного напрямку в класичних університетах з урахуванням індексування в міжнародних бібліометричних базах даних / А. О. Старостіна, В. А. Кравченко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Національні моделі економічних систем: формування, управління, трансформації", 15—16 жовтня 2015 р. — Херсон, 2015. — С. 111—113.

6. Jacso P. Google Scholar's Ghost Authors / Peter Jacso // *Library Journal*. — Nov. 1, 2009. — Mode of access: http://lj.libraryjournal.com/2009/11/industry-news/google-scholars-ghost-authors/#_. — Title from the screen.

7. Beel J. Academic Search Engine Spam and Google Scholar's Resilience Against it / Joeran Beel, Bela Gipp // *The Journal of Electronic Publishing*. — Vol. 13, Iss. 3. — 2010. — Mode of access: <http://dx.doi.org/10.3998/3336451.0013.305>. — Title from the screen.

8. *Transparent Ranking: Top Universities by Google Scholar Citations* / The Cybermetrics Lab. — Mode of access: <http://www.webometrics.info/en/node/169>. — Title from the screen.

9. Назаровець М. Служба інформаційного моніторингу як структурний підрозділ сучасної академічної бібліотеки / М. Назаровець // Вісник Книжкової палати. — 2016. — № 8. — С. 24—26. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2016_8_6. — Назва з екрана.

10. Про затвердження Положення про стимулювання співробітників Київського національного університету імені Тараса Шевченка за результатами наукової діяльності / Київ. нац. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. — Режим доступу: http://science.univ.kiev.ua/upload/Наказ_31.01.2014.doc. — Назва з екрана.

11. Про обов'язковість правильного афілювання співробітниками НаУКМА своїх наукових публікацій. — Режим доступу: <https://www.slideshare.net/naukmalibrary/ss-59810209>. — Назва з екрана.

12. Про посилення наукової складової діяльності науково-педагогічних працівників НТУУ "КПІ" / Нац. техн. ун-т України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського". — Режим доступу: http://fiot.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/05/2016_2-40.pdf. — Назва з екрана.

В работе представлены результаты анализа использования учеными Киевского национального университета имени Тараса Шевченко официального названия учреждения и институциональной электронной почты для регистрации индивидуальных профилей в базе данных Google Академия и влияние этих данных на отражение в системе учреждения в

целом. Проанализированы основные причины, по которым профили ученых не попадают в общую группу профилей университета, и предложены возможные решения для исправления ситуации.

The paper presents an analyse how the scientists of the Taras Shevchenko National University of Kyiv use formal institutional affiliation and email box for the registration of individual profiles in the database of Google Scholar and the impact of these data on the representation institutions in general in the system. We analysed the basic reasons individual profiles do not fall in the total group of university's profiles and proposed possible solutions to correct the situation.

Надійшла до редакції 16 травня 2017 року

УДК 94:355.018](100)"1939/1945"

Велика Перемога у Другій світовій війні, або Як поєднати славу героїв

9 травня 1945 року назавжди ввійшло в історію як День Перемоги у найбільшій і найкривавішій війні на нашій планеті. Полум'я Другої світової палахкотіло шість років. Битви точилися на території країн Європи, Азії та Африки, на неосяжних морських і океанських просторах. Армії сторін, що воювали, нараховували понад 110 млн осіб. Війна забрала більш як 50 млн життів. Понад 40 місяців — з червня 1941 до жовтня 1944 р. — палало на українській землі полум'я цієї жакливої війни. Лілася кров, нищилися матеріальні й культурні цінності, духовні надбання народу. На бій ішли мобілізовані й добровольці, чоловіки й жінки різних національностей.

72 роки минуло відтоді, коли народи колишнього Радянського Союзу, Європи і світу святкують річницю Великої Перемоги. Багато років люди в різних країнах відзначають цей день як 8, так і 9 травня. Якщо кілька десятиліть тому громадяни України, прихильники однієї чи другої дати, не вбачали певного політичного забарвлення у відзначенні цих пам'ятних днів, то сьогодні, завдяки зусиллям політиків усіх мастей, політологів і конфліктологів різного гатунку, ці дати все частіше стають каменем спотикання для прибічників протилежних політичних та ідеологічних уподобань.

Безумовно, порушені питання не прості. Проблеми Другої світової війни, з величезним розмаїттям учасників і жертв, з історичного погляду є такими складними, що намагання звести їх до простої формули добра і зла, друзів і ворогів або правильних чи неправильних результатів було б надмірним спрощенням. Залишається багато білих плям, з'ясувати які можна лише завдяки старанному і неупередженому дослідженню всіх наявних фактів.

Чимало наших громадян, особливо молодь, не знають, що до 1965 р. у колишньому Радянському Союзі 9 травня був звичайним робочим днем і лише через 20 років вперше став офіційним вихідним. У тому самому році відбувся перший ювілейний парад на честь 20-річчя Дня Перемоги. Попри те, що ветеранів Другої світової війни стає все менше, славетна традиція святкування Дня Перемоги 9 травня збереглася до сьогодні.

Як відомо, у Федеративній Республіці Німеччині 8 травня відзначають як День визволення (звільнення від нелюдської системи нацистської тиранії). В німецькому оригіналі, за визначенням колишнього президента ФРН (1984—1994) Ріхарда фон Вайцзеккера, — "Tag der Befreiung vom menschenverachtenden System der nationalsozialistischen Gewaltherrschaft". У промові з нагоди 40-річчя закінчення війни у 1985 р. німецький президент наголосив, що 8 травня 1945 р. є датою вирішального історичного значення для Європи. Ріхард фон Вайцзеккер, якого і сьогодні знають та шанують у Німеччині, зауважив, що для його народу немає різниці, чи цей день треба вшановувати як день звільнення, чи як день поразки [1]. Позицію президента надзвичайно схвально сприйняли у німецькому суспільстві, оскільки значна частина населення ще відчувала ностальгію за минулим. Велич й історична місія видатних політиків полягає насамперед у тому, що вони спроможні об'єднати націю у складні часи.